

AGDER
fylkeskommune

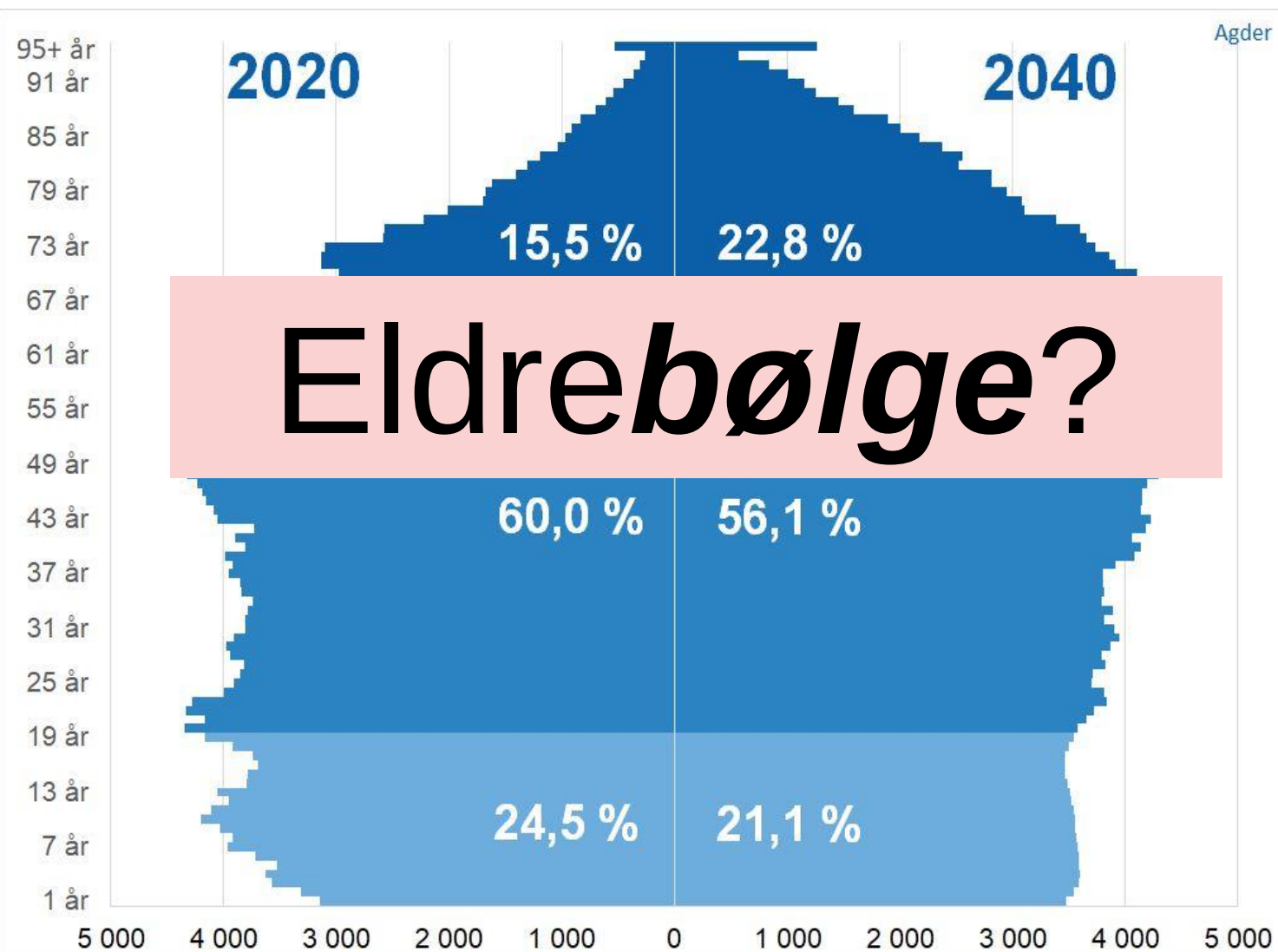
Forebygge mer og reparere mindre – må vi endre på noe da?

Vegard Nilsen

Spesialist i indremedisin og samfunnsmedisin

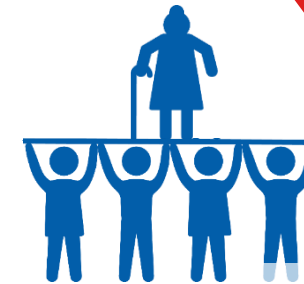
Direktør for folkehelse Agder fylkeskommune

Befolkningssammensetning på Agder i 2020 og 2040

Eldrebølge?

Aldersbæreevne 2020

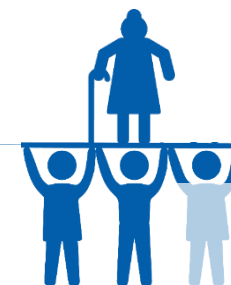
3,9

Aldersbæreevne 2040

2,5

Aldersbæreevne 2050

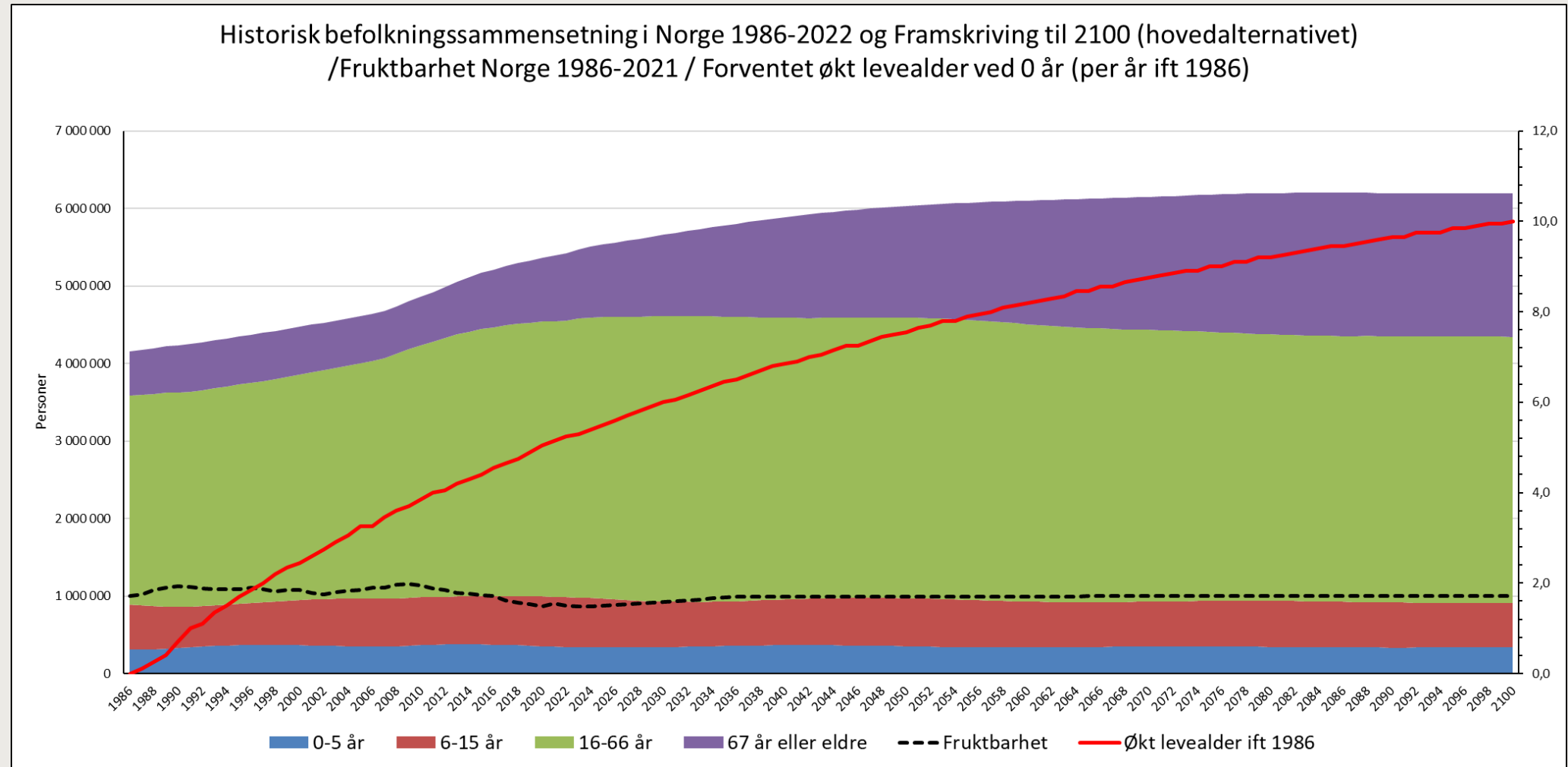
2,1

AGDER
fylkeskommune

SSB, 2020

Ingen eldrebølge – kontinuerlig høyvann

Liten gevinst med
fokus på skrale
enkelplanter uten
å endre miljøet for
alle plantene

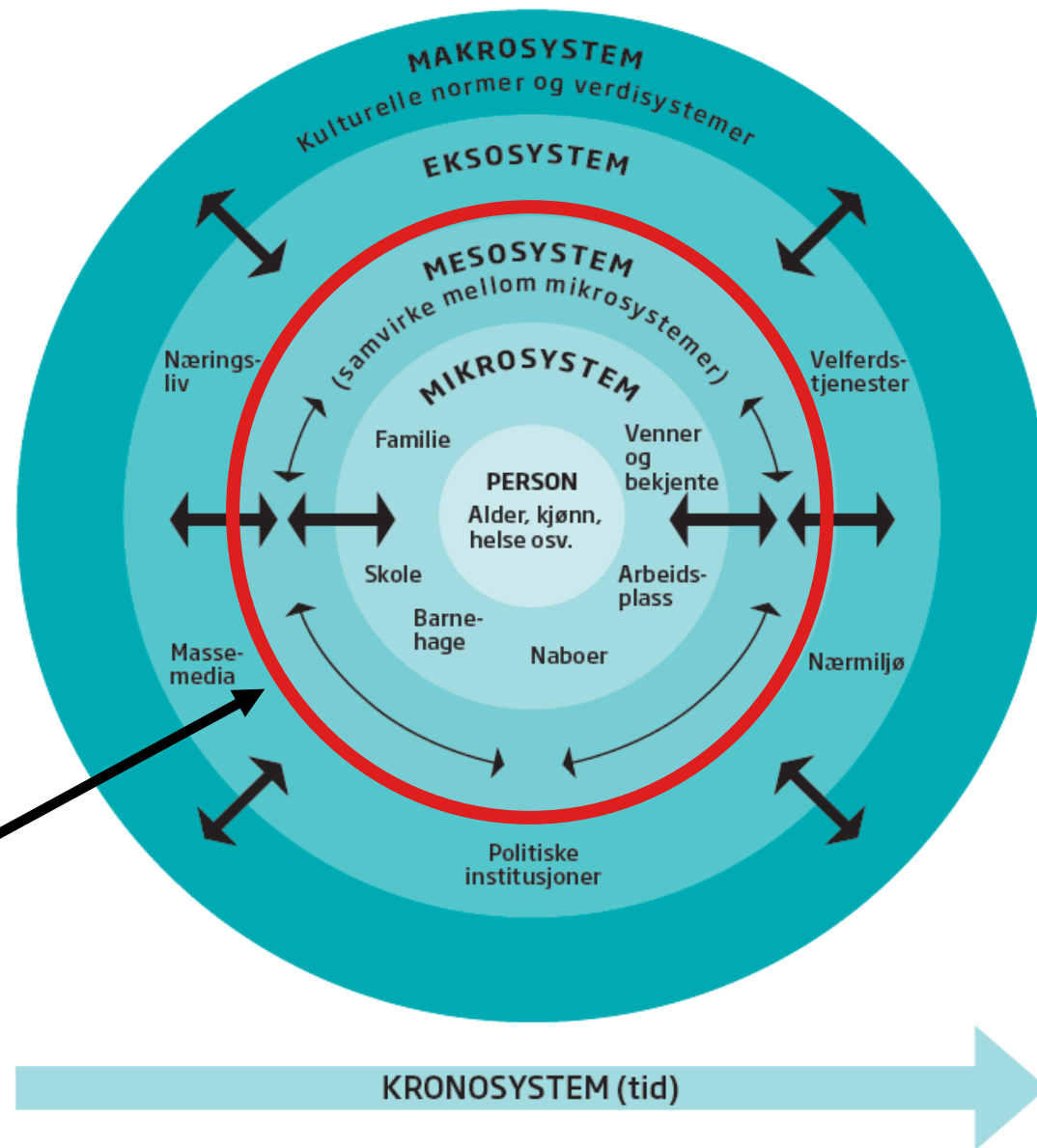
AGDER
fylkeskommune

De 1000 viktigste dagene

- Fra 1µg til 12-13kg
- Livets bratteste læringskurve
- Kognitiv og sosial kompetanse
- Gå, snakke, spise,

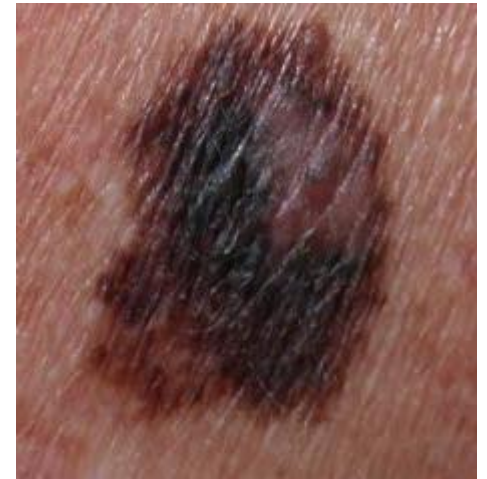
- Svært MANGE involverte

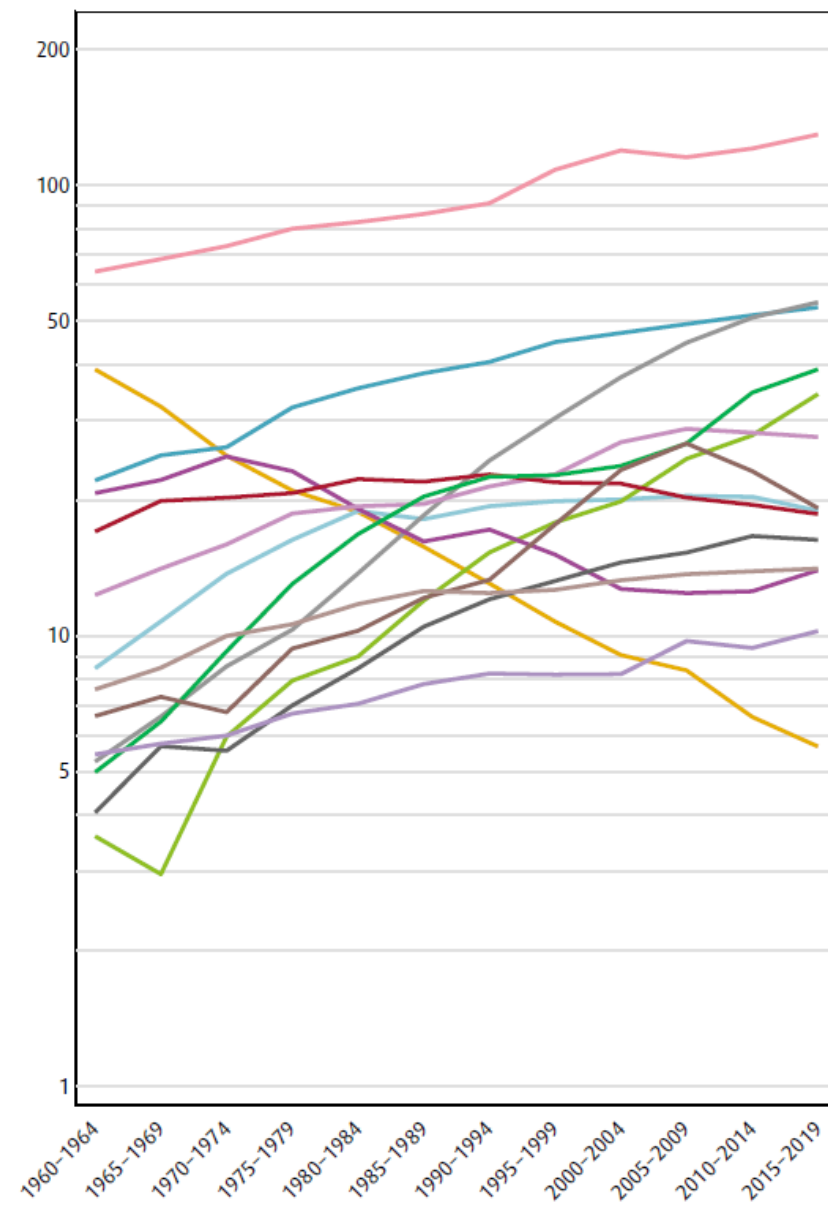
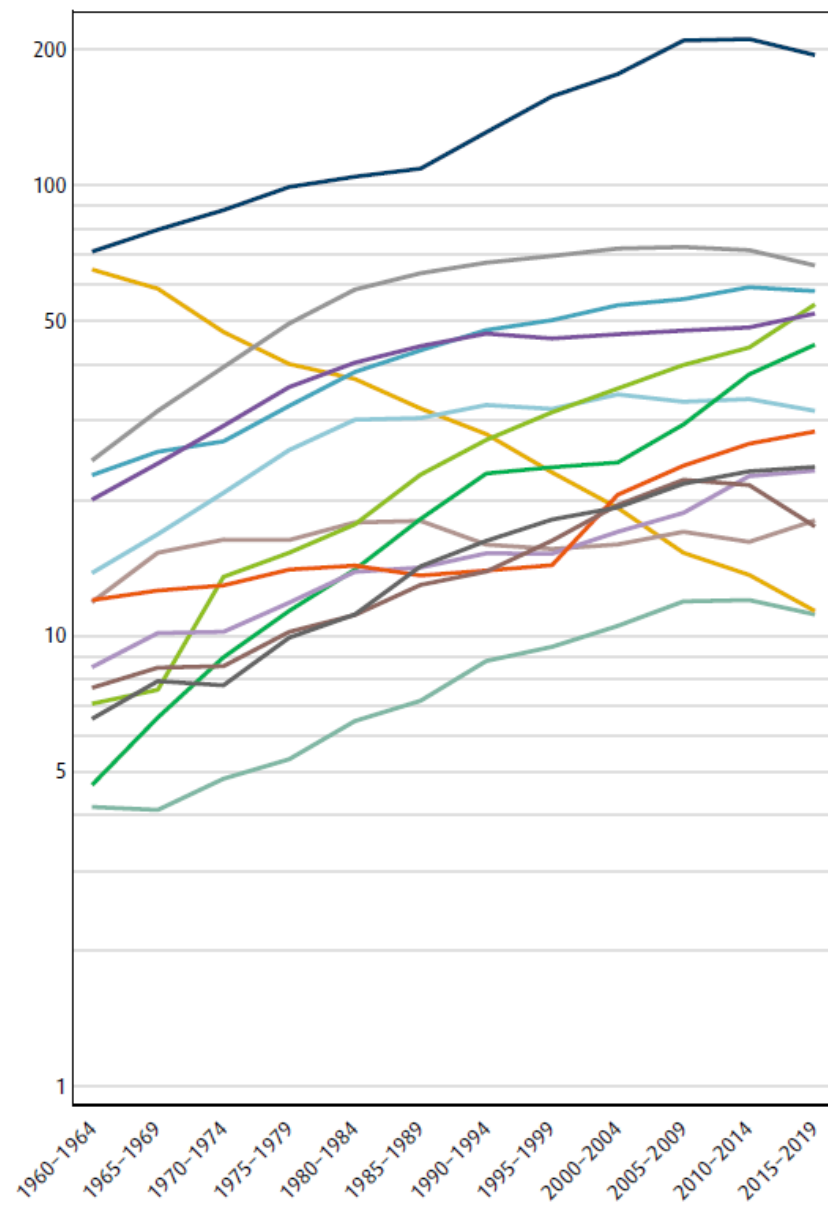
Alle rollene vi har
betyr noe for de
som vokser opp

Forebygging lurt av mange grunner

- Slippe sykdom/problem og behandling/håndtering av denne
- Spare ressurser (både penger og folk)
- Behandlingen er ofte langt fra optimal
 - Kommer ikke tilbake til utgangspunktet / normaltilstanden

Eksempler på endringer i drivhuset i min levetid

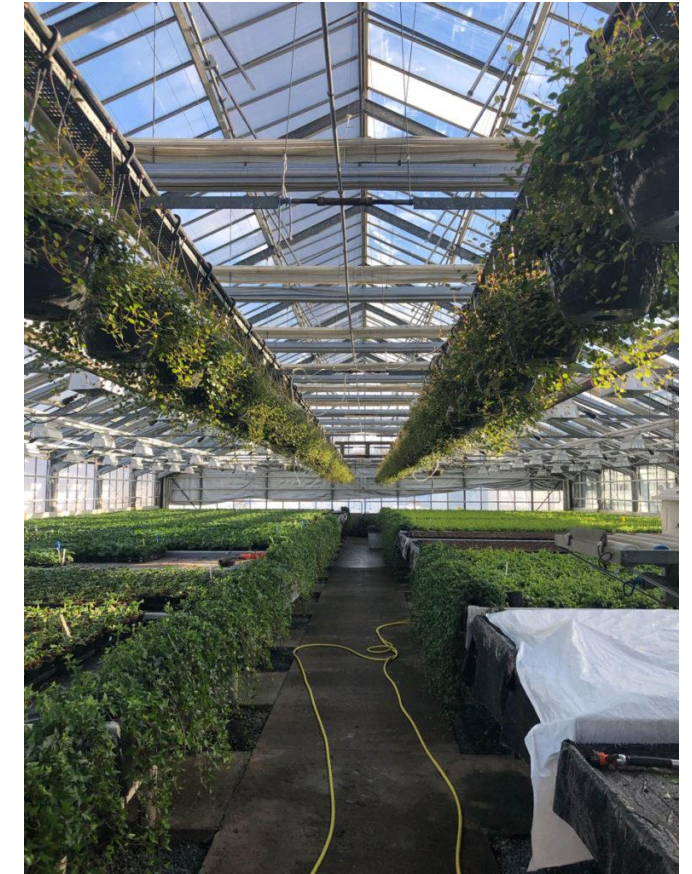
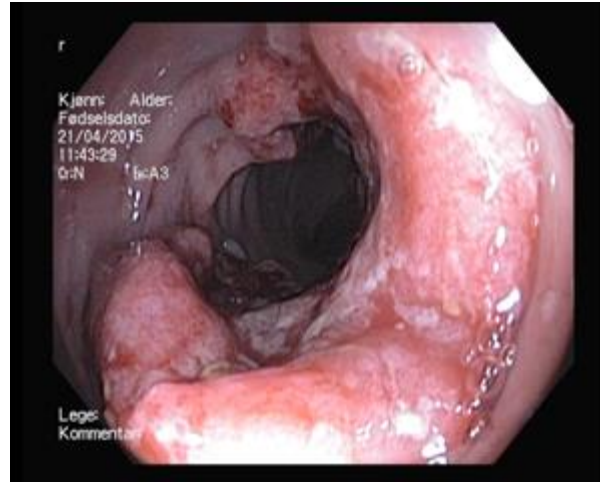
Som forklarer endringer i folkehelsa

- Gjennomsnittsalder for førstegangsfødende steget fra 24 til 30 år
- Antall barn per kvinne er halvert fra 3 $\rightarrow$ 1,5
- Alkoholforbruket har økt ca. 80% (4 $\rightarrow$ 7,2 liter) – dagligrøyking stupt
- H-melkforbruket redusert ca. 90% ($\approx$ 170 $\rightarrow$ 16 liter)
- Mer enn halvert margarinforbruk (20 $\rightarrow$ 9 kg)
- Mer enn halvert smørforbruk (10 $\rightarrow$ 4 kg)
- Tredoblet brusinntak (30 $\rightarrow$ 94 liter)
- Firedoblet antall personbiler (8 $\rightarrow$ 2 personer/bil)
- Hver generasjon bor for seg
- Over doblet andel yrkesaktive kvinner ($\approx$ 30% $\rightarrow$ 78%)

Noen utfordringer i drivhuset i 2022

- MIH = dårligere mineralisert emalje (hos 15-20%, kilde UiO)
- Kreft vanligste dødsårsak f.o.m. 2017
- Utenforskap
- 1 av 3 trenger tilrettelegging

- For å forebygge må du bygge et godt og inkluderende miljø
- Skal vi forebygge mer for å reparere mindre er det mest effektive å endre miljøet i hele drivhuset

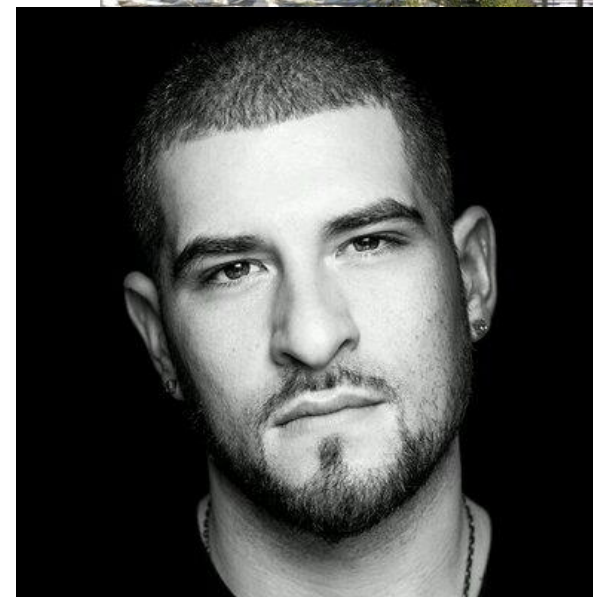
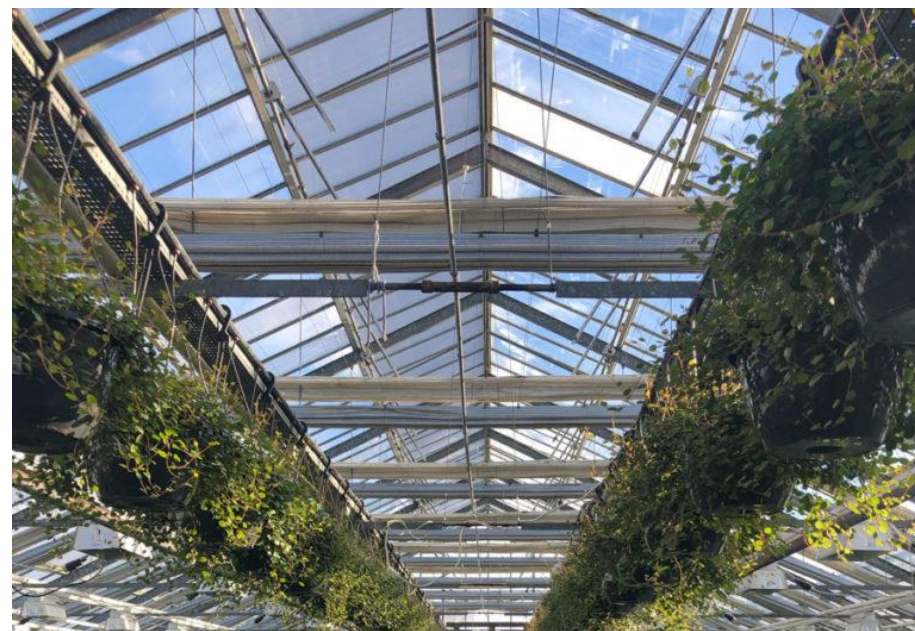
Massestrategi

Høyrisikostrategi

Vil vi forebygge **flest tilfeller** eller vil vi forebygge hos personer med høyest risiko?

Risikofaktornivå

Risikofaktornivå

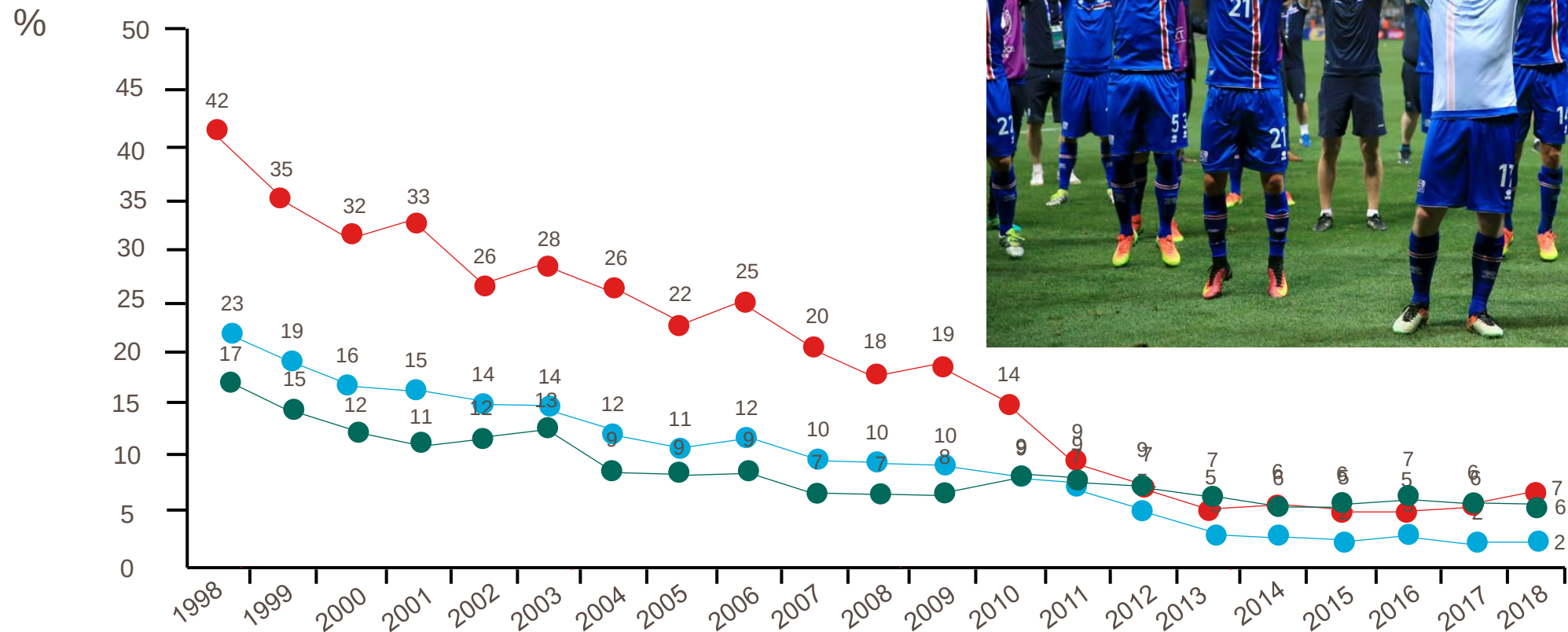

Drivhuset på Island midten av 90- årene

Island – positive utvikling blant 15-16 åringer de siste 20 årene

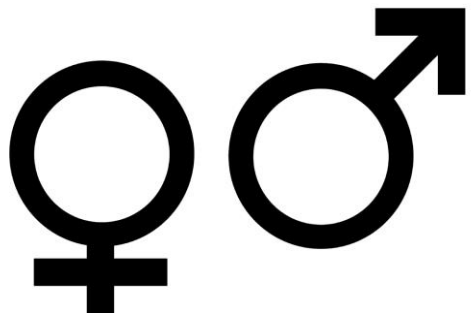

Tre suksessfaktorer fra Island

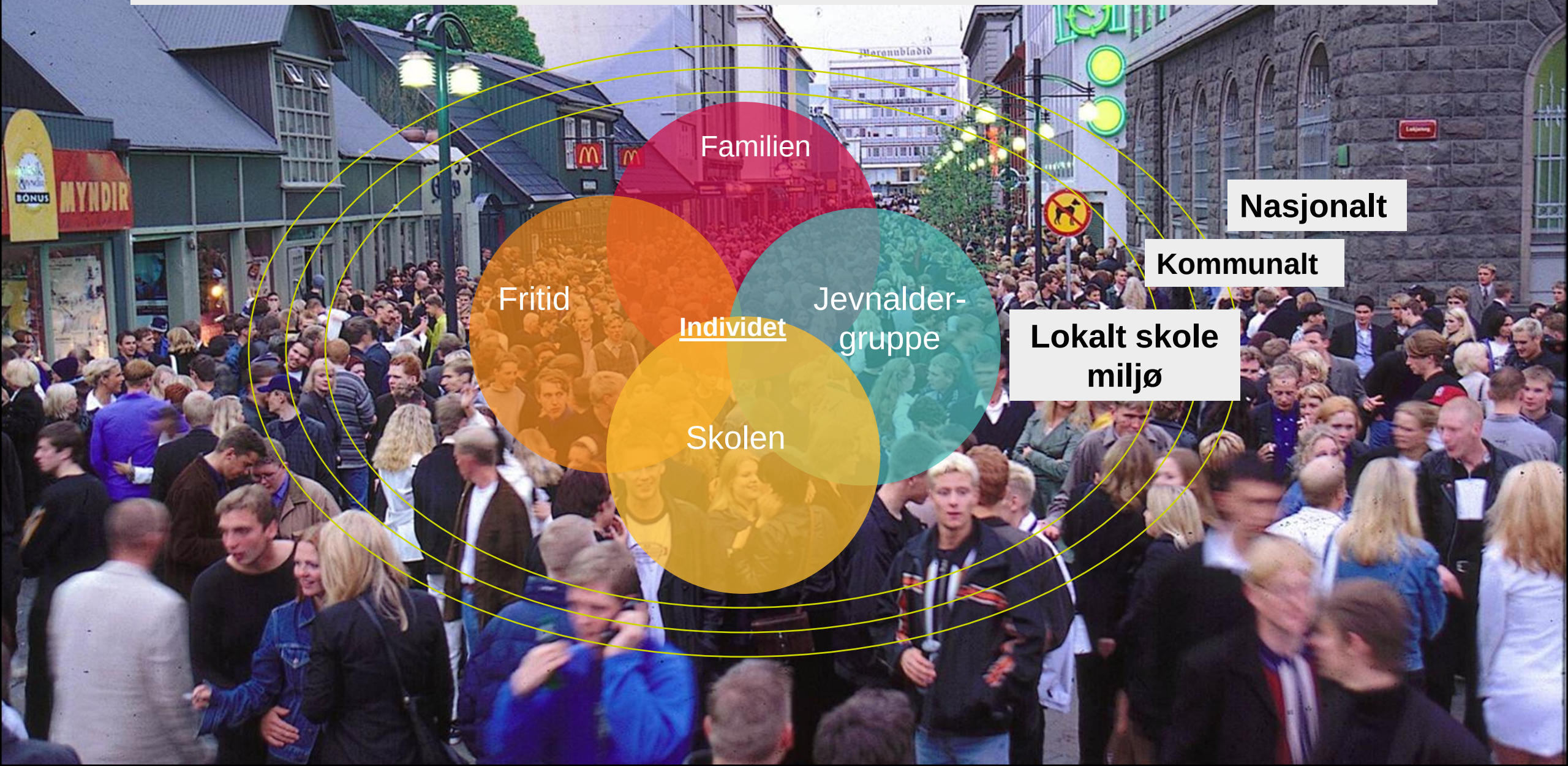
1. Forskningsbasert praksis
2. Samfunnsbasert-tilnærming
3. Dialog mellom forskere,
beslutningstakere og praktikere

4 viktige lotteri i livet

En *drivhusmodell* for forebygging

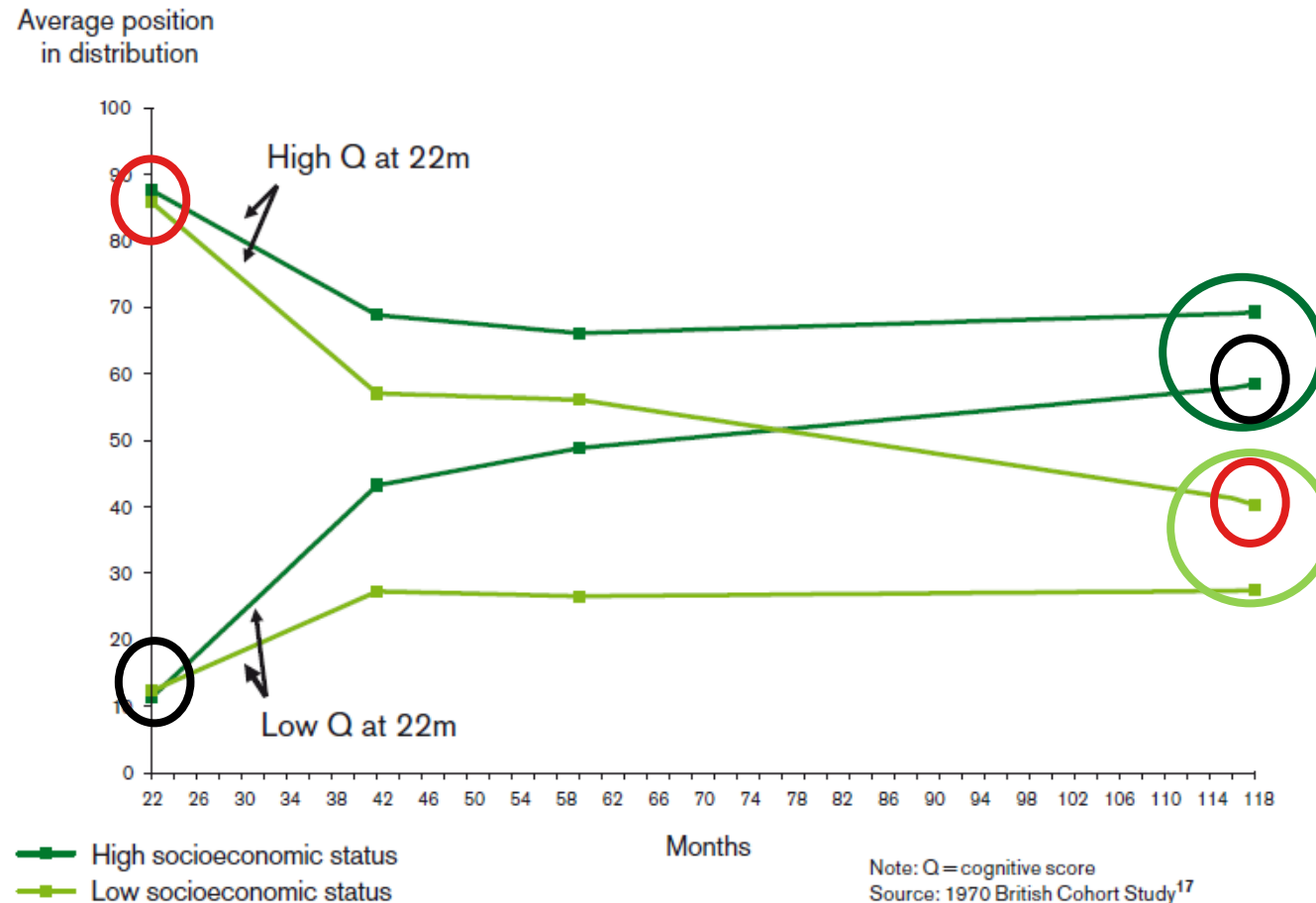

To tankevekkende eksempler på hvor mye miljøet i «drivhuset» betyr

Nevropsykologisk utvikling hos barn ut fra helt ulike oppvekstsvilkår

Figure 6 Inequality in early cognitive development of children in the 1970 British Cohort Study, at ages 22 months to 10 years

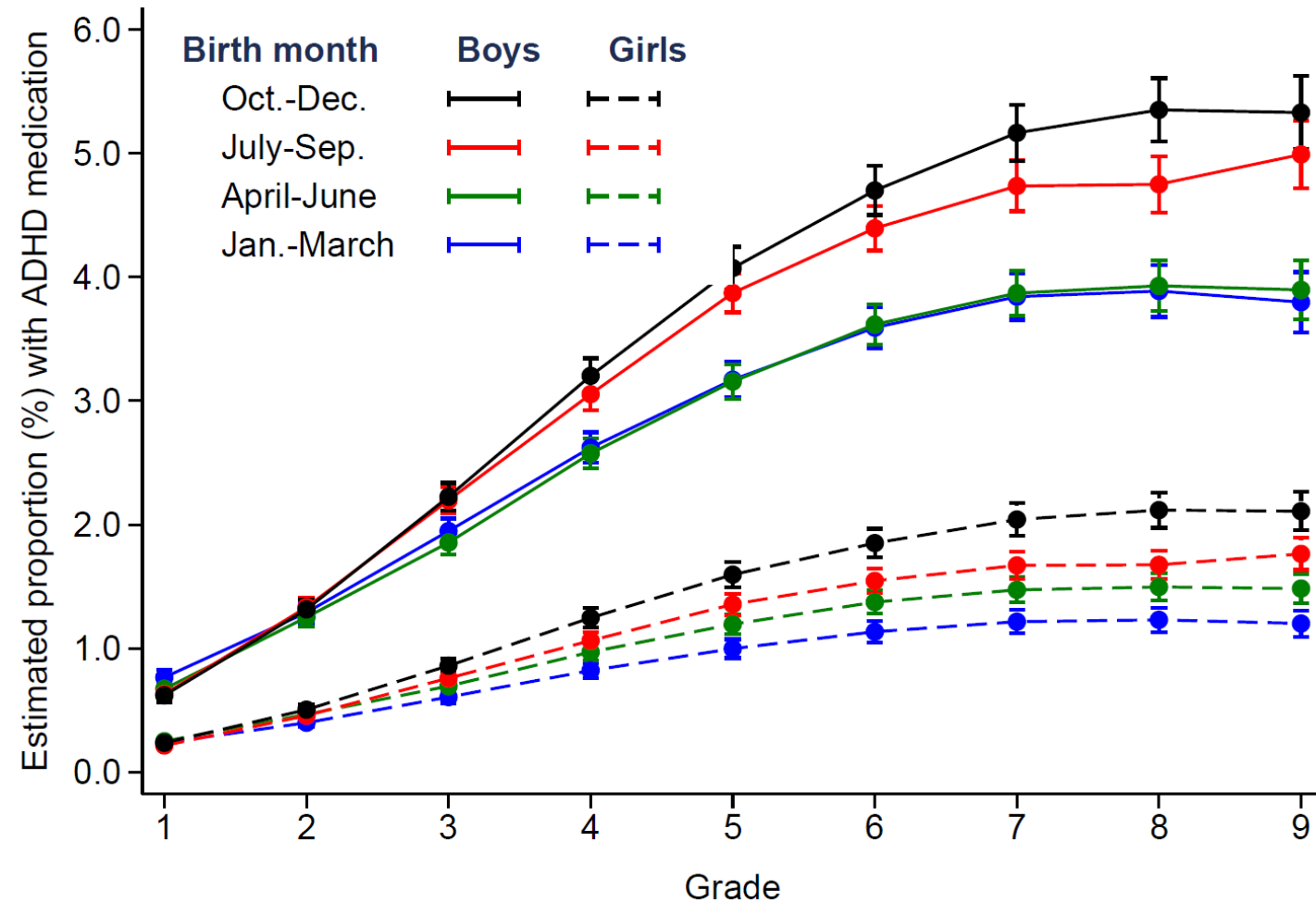

Gunstige vilkår

Ugunstige vilkår

ADHD diagnose og medisinerings opp mot fødselsmåned

Studie av alle barn født i Norge 1998-2006 (N=509 827) Fulgt opp fra 6 års alder og frem til 31.12.2014

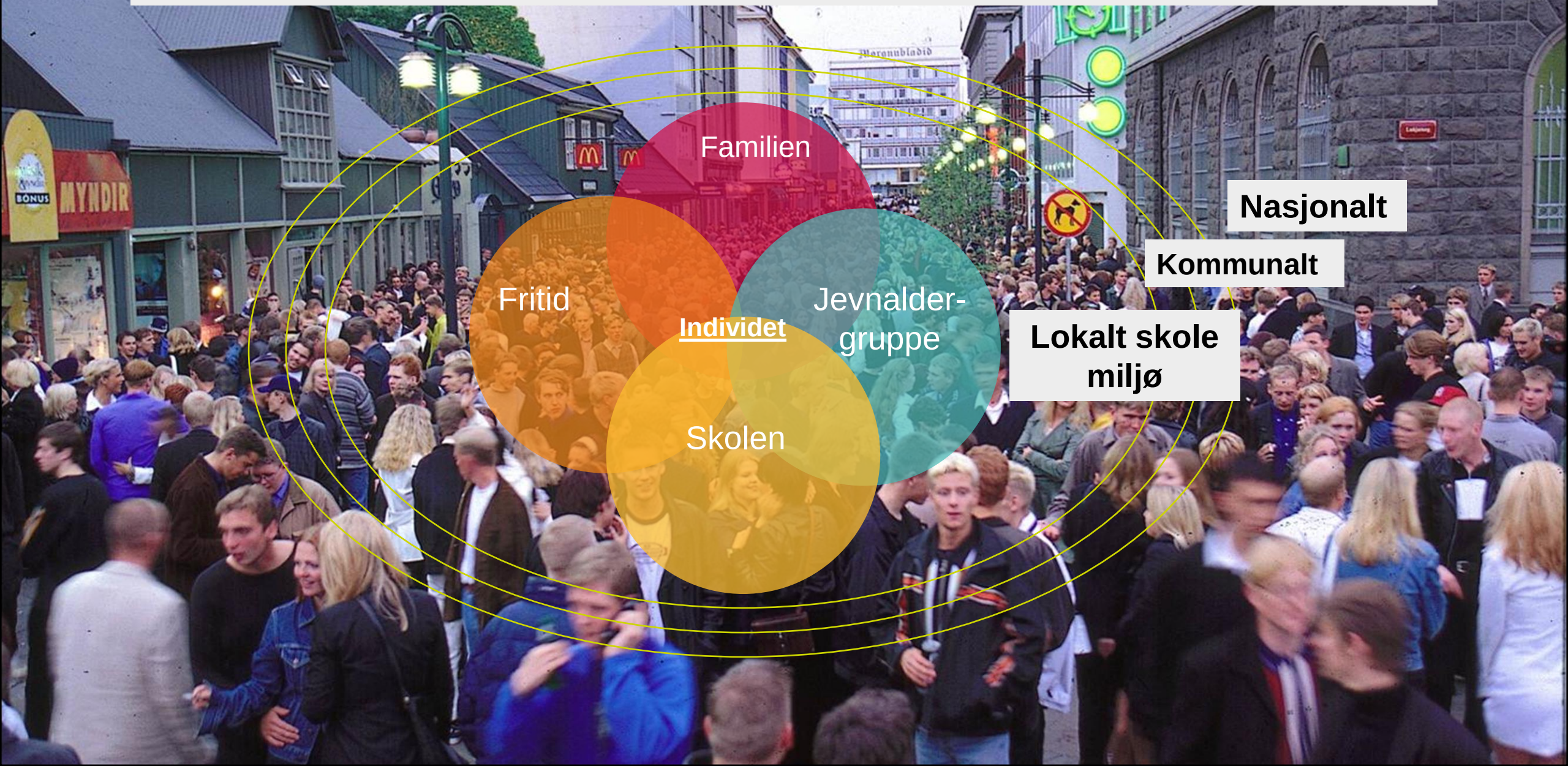
5,3% vs. 3,7% gutter
40% økt okt.-des.

2,2% vs. 1,3% jenter
80% økt okt.-des.

Terrenget passer best for jentene

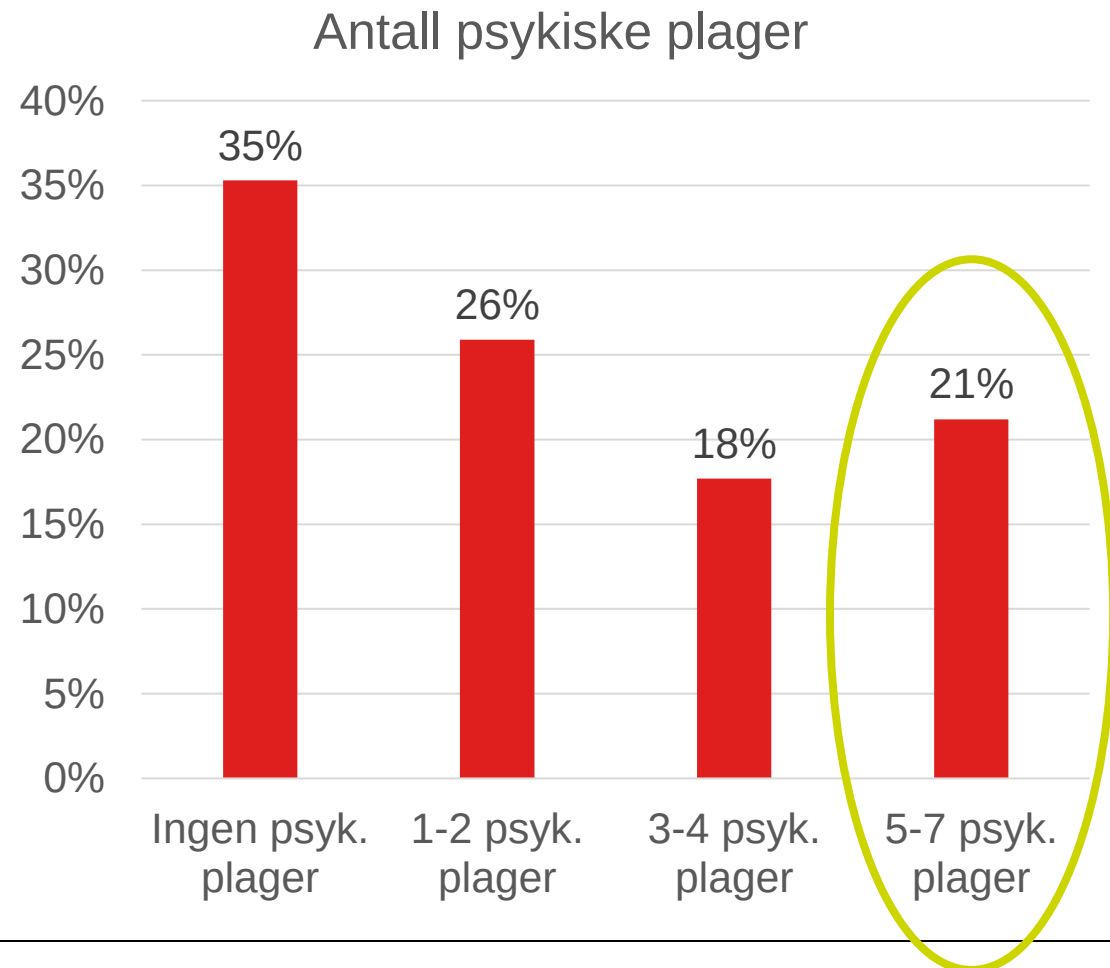
Drivhusmodell for forebygging **Agder**

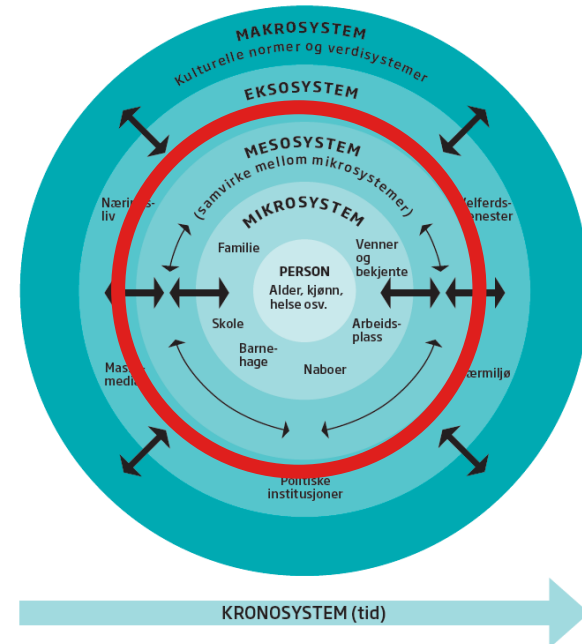
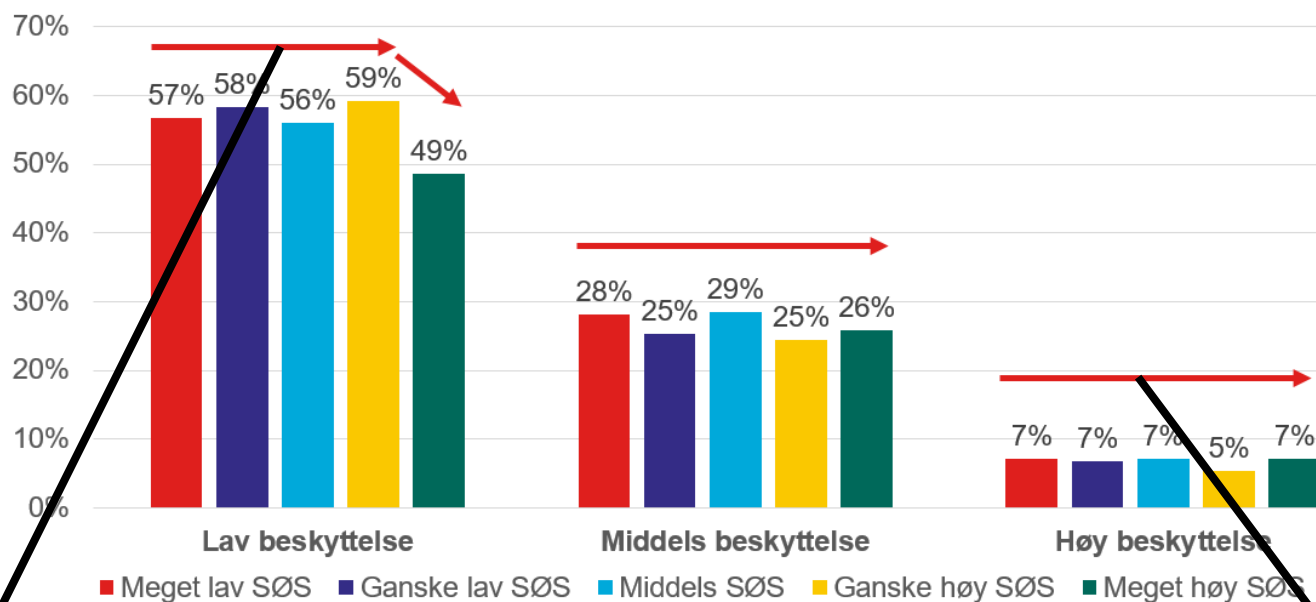

Psykkiske plager i Ungdata 2019

Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette: -

- Følt at alt er et slit
- Hatt søvnproblemer
- Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert
- Følt håpløshet med tanke på framtida
- Følt deg stiv eller anspent
- Bekymret deg for mye om ting
- Følt deg ensom

1 av 2 har høyt symptomtrykk
 -trygge voksne / dårlige fritidstilbud / -grenser
 Uavhengig av foreldrenes utdanning og inntekt

1 av 14 har høyt symptomtrykk
 +trygge voksne / gode fritidstilbud / +grenser
 Uavhengig av foreldrenes utdanning og inntekt

Nærmiljøsatsinger

Trygge voksne

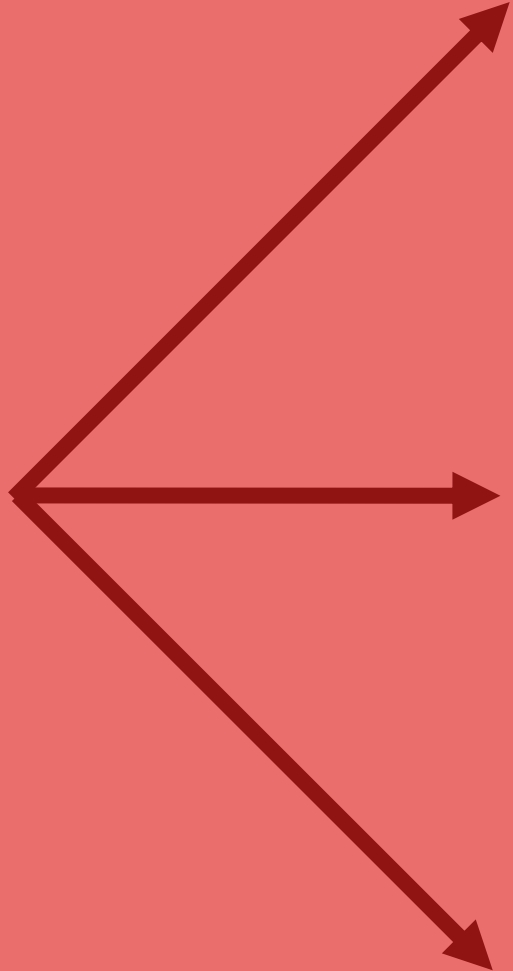
Mangel på
ressurser

Tiltak for å bedre lavinntektsfamiliers livssituasjon

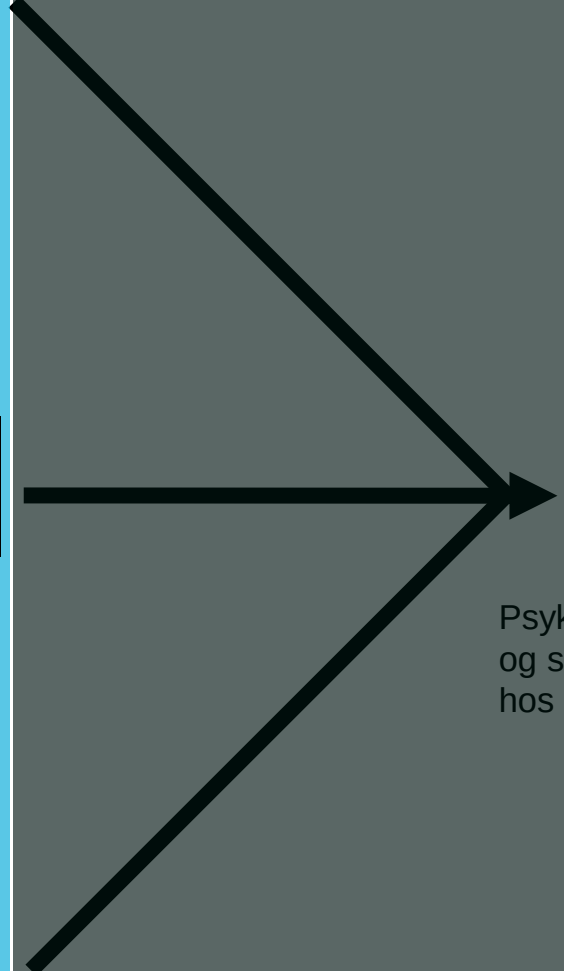
ADDRESSERE?

Mangel på
ressurser

KOMPENSERE?

Psykiske vansker
og skjevutvikling
hos barnet

REPARERE?

ADDRESSERE?

Redusere
knapphet på
ressurser

...

?

Det eneste som vil redusere
andelen barn som vokser opp
i lavinntektsfamilier

KOMPENSERE?

Gratis tilgang/tilbud,
frivillig sektor,
leksehjelp,
BUA,
bostøtte,
gratis kjernetid,
redusert betaling,
mer stipend,
tilskuddsordninger,

...

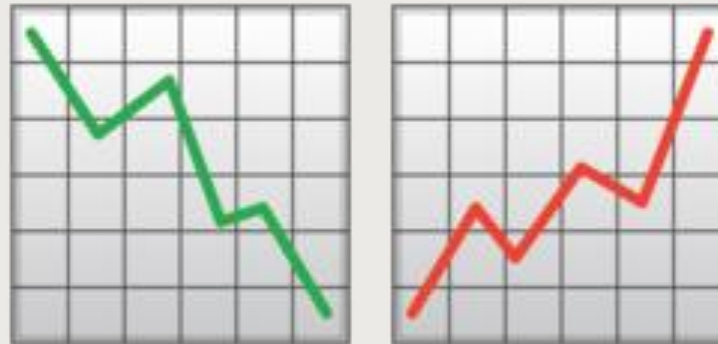
?

REPARERE?

PPT,
Fastlege,
BUP
...?

Oppsummering

- Nærmiljøsatsinger har stort potensiale
 - «**Drivhuset**» former individene på godt og vondt
- Store effekter når alle ansatte / alle innbyggere blir «to knepp» bedre i alle sine menneskemøter
 - Langt større effekter enn å ansette flere reparatører (helsepersonell)
- For å nå våre to hovedmål må vi adressere mer, og kompensere og reparere mindre

Takk for oppmerksomheten

AGDER
fylkeskommune